

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

במדבר

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשֶׁת בְּמִדְבָּר סוד השפלות והענוה

”בְּמִדְבָּר סִינִי”

מִתְחִילִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם סֵפֶר בְּמִדְבָּר. ”וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר
סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לֵאמֹר” (במדבר א, א).

וְהַשְׂאֵלָה הַנִּשְׁאָלָת, לָמָּה הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת הֵיכָן הָיָה הַדְּבֹר
עִם מֹשֶׁה, מָה כָּל כֶּךָ חָשׁוּב שֶׁהַתּוֹרָה מְדַגִּישָׁה שֶׁהַדְּבֹר הָיָה
”בְּמִדְבָּר סִינִי”?

מִכְתָּב אֱלֹקִים

הַתּוֹרָה לֹא כּוֹתֶבֶת סֵתֶם דְּבָרִים, כָּל אוֹת בַּתּוֹרָה נִצְרָכֶת לְדְבֹר
מְסִים. גַּם פְּסִיק הָכִי קָטָן לּוֹמְדִים מִמֶּנּוּ מֹשֶׁהוּ (עִירוּבִין דף כא
ע”ב, מנחות דף כט ע”ב), כִּי הַתּוֹרָה זֶה מִכְתָּב אֱלֹקִי (שמות לב, טז).
זֶה כִּמּוֹ לְהַבְדִּיל אֶלֶף אֶלֶף הַבְּדִלּוֹת שֵׁישׁ תִּכְנָה בְּמַחֲשָׁב, הִיא
מְרַכֶּכֶת מִשְׁפָּה בִּינְרִית שְׁזָה צְרוּפִים שֶׁל מְסֻפָּרִים. אִם אַתָּה
מִפְסֵס מְסֻפָּר אַחֵר, הַתִּכְנָה יְכוּלָה לְהִיּוֹת בְּעִתִּית. סֵפֶר תּוֹרָה
שֶׁחֲסָרָה בּוֹ אוֹת אַחַת הוּא פָּסוּל (מסכת ספר תורה פרק ג הלכה ו,
רמב”ם הלכות ספר תורה פרק א הלכה ב, ובשלחן ערוך אורח חיים סימן
קנג סעיף ג), אוֹת אַחַת! לָמָּה לְהִיּוֹת כֵּזֶה קִפְדָּן? הַתְּשׁוּבָה הִיא
שֶׁבְּמִכְתָּב אֱלֹקִים כָּל פְּסִיק חָשׁוּב, וְאִם לְמַשָּׁל לֹא יִכְתְּבוּ אֶת
הַמְּלִים ”בְּמִדְבָּר סִינִי”, סֵפֶר הַתּוֹרָה יִהְיֶה פָּסוּל, כִּי בְּכָל מְלָה

סוד השפלות והענוה

יש את הקדשה שלך, ולכן גם כאן צריך לתת טעם למה נאמרו מלים אלו?

"ממדבר מתנה"

חשבתי בעזר ה' לבאר את זה, על פי מה שבארו חז"ל (עירובין דף נד ע"א, נדרים דף נה ע"א), את הפסוק "באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות" (במדבר כא, יח - יט) שהכונה היא, שאם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשים בו תלמודו מתקנים בידו, וזהו שאמר "ממדבר מתנה" - אם אדם מחזיק את עצמו כמו מדבר, אדם נכנס למדבר, יורק, דורך עליו, והמדבר לא מתפעל מהבזיונות ומזה שלא מתייחסים אליו ונותנים לו כבוד, אז זוכה שהתורה נתנת לו במתנה ותלמודו מתקנים בידו, שלזה צריך סיעתא דשמיא מיחדת (מגילה דף ו ע"ב).

התורה נמשלה למים

אפשר להסביר את זה בפשטות שהתורה נמשלה למים (בבא קמא דף יז ע"א), ומים עוזבים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, ככה גם התורה, לא נמצאת אצל הגאותנים וגסי הרוח (עירובין דף נה ע"א), אלא אצל הענוים והשפלים.

מדברים עליך? לא להתייחס!

אבל יש כאן הסבר נוסף עמוק יותר. אדם שמפריע לו מה שאומרים עליו מה שמדברים עליו, היצר הרע ישתדל לשלח לו

פֶּרֶשֶׁת בְּמִדְבָּר

כָּל יוֹם אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה שִׁידְּבְרוּ עָלָיו, יִפְרָסְמוּ דְּבָרִים נִגְדּוּ, כְּדִי לְהַפְרִיעַ לוֹ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה.

מֶרֶן הָרֵב אֶלְיָשִׁיב זצ"ל הָרֵבָה יָצָאוּ נִגְדּוּ, אָבֵל הוּא לֹא הִתְיַחֵס אֵלֵיהֶם, כָּל הַזְּמַן הָיָה שְׁקוּעַ בְּלִמּוּד, וּמִנְּגֵד אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׂאֲנָשִׁים שֶׁהִכִּירוּ אֶת מַעֲלַת הַשְּׁפָלוּת הָיוּ קוֹפְצִים וּמִזְדַּרְזִים לְחַפֵּשׂ אוֹתָהּ.

הָאֲדָמוֹ"ר מְטוֹלָנָא אוֹהֵב בְּזִיוּנוֹת

שְׁמַעְתִּי סִפּוּר עַל הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹחָנָן טִבְרֶסקִי, 'הָאֲדָמוֹ"ר מְטוֹלָנָא' [נולד ב'ו' אֱלוּל תרס"ו 26.08.1906 וְנִפְטָר בְּכ"ה כֶּסֶלּוֹ תשנ"ט 14.12.1998] הוּא הָיָה יְהוּדִי קְדוֹשׁ. בִּהְתַּחֲלָה הוּא הִגִּיעַ מֵהַעֲרִירָה טוֹלָצ'יִן שְׁבִאֻקְרָאִינָה לְאַרְצוֹת הַבְּרִית, וְאַחֵר כֶּף עָלָה לְלַמֵּד בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

הַנִּהְגָּתוֹ הָיְתָה בַּפְּשָׁטוּת וּבִצְנִיעוּת, הוּא הָיָה נוֹהֵג לְבָזוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּהִנְהוּגוֹת מוֹזָרוֹת. אָפֵלוּ שֶׁהוּא הָיָה אֲדָמוֹ"ר הוּא תָּמִיד הָיָה הוֹלֵךְ כְּחֹסִיד מִן הַמִּנִּין לְאֲדָמוֹ"ר מְגוּר. בְּמָקוֹם לְהִיּוֹת אֲדָמוֹ"ר וּלְהִתְפָּאֵר וּלְהִנְהִיג בְּעֲצָמוֹ אֶת קֹהֶל עַדְתּוֹ, הוּא הָיָה הוֹלֵךְ לְחֹסִידוֹת גּוֹר עִם בְּגָדִים פְּשׁוּטִים. הִתְלַמִּידִים שָׁלוּ יָדָעוּ אֶת גְּדִלוֹתוֹ, אָבֵל מִי שֶׁלֹּא הִכִּיר אוֹתוֹ לֹא יָדַע שֶׁהוּא אֲדָמוֹ"ר.

יוֹם אֶחָד הִזְמִינוּ אוֹתוֹ לְאַרְוֶעַ חָשׁוּב, הוּא הִגִּיעַ וְהִתְיַשֵּׁב בְּשֻׁלְחָן שֶׁל הָרַבָּנִים. הַמְנַהֵל שֶׁל הָאֲרֻעַ רָאָה אוֹתוֹ עִם הַבְּגָדִים הַפְּשׁוּטִים, וְאָמַר לוֹ: "הַשְּׁלַחֵן שֶׁל הָעֲנִיִּים זֶה לֹא כָּאֵן, לֶךְ לְמָקוֹם אַחֵר, כָּאֵן יוֹשְׁבִים הָרַבָּנִים".

הָאֲדָמוֹ"ר יָרַד, וְהִלֵּךְ לְצַד הַשָּׁנִי שֶׁל שֻׁלְחָן הַכְּבוֹד שֶׁל הָרַבָּנִים וַיֵּשֶׁב שָׁם. וְשׁוּב נִגַּשׁ אֵלָיו מְנַהֵל הָאֲרֻעַ, וְאָמַר לוֹ: "אֵל תֵּשֵׁב כָּאֵן, תֵּלֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר". וְהוּא שׁוּב קָם מִמָּקוֹמוֹ וְהוֹלֵךְ וּמִתְיַשֵּׁב בְּמָקוֹם

סוד השפלות והענוה

אחר. ככה הוא עשה כמה פעמים. עד שמנהל הארוע התעצבן עליו והתחיל לצעק עליו ולביש אותו, ולהזיז אותו בכח.

בינתיים הגיעו אנשים שפבר הכירו את האדמו"ר והם התחילו לצעק על מנהל הארוע: מה אתה עושה, זה האדמו"ר מטולנא... המנהל נבהל, ומיד התנצל ובקש סליחה... האדמו"ר צחק ואמר לו: "הכל בסדר, אני סולח לך". לאחר מעשה שאלו אותו החסידים: "למה הרב הלך לצד השני, למה לא לרדת משלחן הכבוד וזהו?" ענה להם האדמו"ר: "עד שהיתה לי הזדמנות לקבל בזיונות אני אומר עליה? כל כך נהניתי לקבל בזיונות אז עברתי מצד לצד, לקבל אותם שוב ושוב".

זו הנהגה מפלאה של הצדיקים, שמים את עצמם כמדבר.

ארוחת בקר עם חתולים

היה אדמו"ר נוסף, רבי שלמה גולדמן, 'האדמו"ר מזוויל', שהיה יהודי קדוש מאד, בעל נסים, עד כדי כך שעד היום יש קבלה שכל מי שעולה לקבר שלו שני חמישי ושני ומתפלל שם הוא רואה ישועות. הבית שלו היה פתוח לרוחה 24 שעות ביממה ללא הפסקה. הוא לא סגר את הדלת בפני אף יצור חי, גם לא בפני חתולים. הוא היה אוכל ארוחת בקר ו-18 חתולים היו קופצים עליו ואוכלים אתו ביחד. והוא לא הסכים לגרש אף חתול.

פעם אמרו לו תלמידיו: "רבנו הקדוש, זה לא כבוד התורה, אתה אדמו"ר, אולי נגרש את החתולים ונתן להם אכל מחוץ לבית", והוא לא הסכים.

כשאחד התלמידים לחץ עליו למה הוא לא מסכים לגרש את החתולים, הרב גלה לו: "החתולים שמסתובבים פה הם גלגולי

פְּרִשֶׁת בְּמִדְבָּר

נִשְׁמֹת שֶׁל אַנְשִׁים גְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ שְׁתַּפִּים בְּמַחֲלֶקֶת שֶׁהָיְתָה בֵּין רַבִּי יְהוֹנָתָן אֵייבֶשֶׁיץ וְהַגָּאון רַבִּי יַעֲקֹב עֲמֵדִין 'הַיַּעֲבִיץ', הֶרְבָּנִים שְׂנִיָּהֶם בְּגַן עֵדֶן אָבֵל הַתְּלִמִּידִים שֶׁחָרְפוּ וּבָזוּ אֶת הַצַּד הַשְּׂנִי וְתַמְכוּ בְּמַחֲלֶקֶת, חָזְרוּ בְּגִלְגּוּל, וְהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתָם אֵלַי שִׁילְמָדוֹ וַיֵּרְאוּ אִיךָ צָרִיךְ לֵאמֹר אֶת כָּל הַיְצוּרִים הַחַיִּים, וּבְמִיָּחָד אִישׁ אֶת רַעְהוּ, וְזֶה הַתְּקוּן שֶׁלָּהֶם" (שיח יוסף פוגל עמוד רסב).

הָאֲדָמוֹר מְזוּוֹיל מְחַפֵּשׁ בְּזִיוּנוֹת

יוֹם אֶחָד הוֹדִיעָנוּ לְאֲדָמוֹר מְזוּוֹיל, שֶׁהִבֵּת שָׁלוֹ חוֹלָה מָאֵד. הוּא הִזְדַּרְזוּ לָלֶכֶת לִבְקֹר אוֹתָהּ וְהוּא רָאָה שֶׁהִיא כָּבֵד בְּשִׁלְבֵי גְסִיסָהּ. הוּא מִיד קָרָא לְשִׁמְשׁ שָׁלוֹ וְהִתְחִילוּ לְרוּץ לְכוּן אֶחָד הַבָּתִּים שֶׁהָיוּ שְׂיָכִים לָרֵב. הָרֵב הָיָה 'מִשְׁכִּיר' לְאַנְשִׁים קָשִׁי יוֹם וְעֶנְיִים דִּירוֹת, לָרֵב הוּא לֹא הָיָה לוֹקֵחַ בְּכָלֵל תְּשָׁלוּם. הֵם הִגִּיעוּ לְאֶחָד הַבָּתִּים, שֵׁם הָיְתָה נִמְצְאָת אִשָּׁה כַּעֲסָנִית וְעֶצְבָּנִית, הָרֵב דָּפַק בְּדֶלֶת, הָאִשָּׁה פָּתְחָה בְּעֶצְבִּים 'כְּהַרְגָּלָה בְּקִדְשׁ' וְצָעָקָה: "מָה אַתֶּם רוֹצִים", הָרֵב עָנָה לָהּ: "בָּאתִי לְקַחֲת אֶת הַכֶּסֶף שֶׁל הַשְּׂכִירוֹת, שֶׁל כָּל הַזְּמַן שֶׁגִּרְתְּ כָּאן". אִיךָ שֶׁהָאִשָּׁה הָיָה שֶׁמָּעָה אֶת זֶה, הִיא הִתְעַצְבָּנָה עַל הָרֵב וְהִתְחִילָה לְצָעֵק וּלְקַלֵּל אוֹתוֹ וּלְבַיֵּשׁ אוֹתוֹ: "מִי אַתָּה בְּכָלֵל? אַתָּה לֹא מִתְבַּיֵּשׁ? אַתָּה לֹא דָתִי, תוֹרִיד אֶת הַזִּקְן שֶׁלָּךְ..". חָצִי שָׁעָה עִם קִלְלוֹת וְגִדּוּפִים בְּכָל הַשָּׁפוֹת וְהַסִּגְנוֹנוֹת, בְּלִי לַחֲזוֹר עַל קִלְלָה פְּעָמִים, וְהָרֵב עוֹמֵד בַּחוּץ וְשׁוֹמֵעַ אֶת כָּל הַקִּלְלוֹת וְהַגִּדּוּפִים שֶׁלָּהּ. אַחֲרֵי חָצִי שָׁעָה הָרֵב חָזַר לְבֵיתוֹ וְאָמַר לְשִׁמְשׁ שָׁלוֹ: "הִבֵּת שְׁלִי כָּבֵד הַבְּרִיאָה". וְאָכַן כֹּף הָיָה.

עָבְרוּ שָׁנִים וְהִבֵּת שֶׁהָיְתָה עִם הָרֵבָה חֲלָאִים, שׁוֹב הִגִּיעָה לְשַׁעֲרֵי מָוֶת. רַבִּי שְׁלֵמָה כָּבֵד יָדַע מָה עוֹשִׂים, צָרִיךְ לְרוּץ לְאִשָּׁה הַעֲצָבָנִית, הִיא תִּקְלָל וְהַבְּזִיוֹנוֹת יִכְפְּרוּ. הוּא רָץ מִיד לְאוֹתָהּ אִשָּׁה, דָּפַק

סוד השפלות והענוה

בדלת, ובקש את התשלום של כל השנים שגרה שם, שכבר עלה לטכום גדול מאד...

האשה העצבנית התחילה מיד להתנצל, "אוי רבי סליחה סליחה, גם על הפעם הקודמת לפני כמה שנים שצעקתי עליה, הנה יש לי כאן כסף שחסכתי שזה יהיה חלק מהתשלום שאני חייבת".

הרב שמע את זה, הסתובב וחזר לביתו בוכה ואמר: "כבר נגזרה גזירה". באותו יום הבת נפטרה (באר החיים ירח האיתנים בידרמן עמוד שסז הערה כו).

אם אנשים היו יודעים כמה ברכה יש בבזיונות, הם היו רודפים אחריהם כמו יהלומים. זה מציל אותה ממחלות, מאסונות, מציל את אשתה, מציל את הילדים שלך! (עיין טהרת הקודש מאמר כניסה לתשובה פרק ג דף כב ע"ב).

הזכיה הגדולה

וכשאדם מקבל בזיונות ושם עצמו כמדבר, זה היסוד לכתרה של תורה. אם היו אומרים לנו שכדי לזכות לתורה צריך לצום ארבעים יום, היינו צריכים לעשות את זה. אבל לא אומרים לה לצום, אלא שתשים את עצמך כמדבר, אם מבזים אותך תשתק. ומה השקר? "ממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות" - אם אדם שם עצמו כמדבר תלמודו מתקים בדו, יש שתי דרכים להשיג דבר יקר, או לעבד מאות ואלפי שעות לחסך כסף ולקנות, או לקבל במתנה. כאן מגלים לנו חז"ל שיש אפשרות של קצור דרך כדי לזכות לתורה, בזיונות.

"וממתנה נחליאל" - כיון שנתנה לו התורה במתנה נחלו אל. וכיון שנחלו אל הוא עולה לגדלה, שנאמר "ומנחליאל במות".

פְּרִשֵּׁת בַּמִּדְבָּר

לכֹּמֶה מִתַּנּוֹת הָאָדָם זֹכֶה עִם הַנִּהְגָּת הָעֲנוּה שֶׁלוֹ. הַתּוֹרָה נִתְּנָה לוֹ בַּמִּתְּנָה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרֵּה שְׂכִינָתוֹ עָלָיו, וְגַם עוֹלָה לַגִּדּוּלָה.

אִיךָ הַתַּפְּרִסִּים הַצִּדִּיק הַמִּקְבֵּל?

יֵשׁ הַיּוֹם יְהוּדֵי אֶחָד צִדִּיק וּמִקְבֵּל הַמִּפְרָסִם מְאֹד לֹא רַק בְּאַרְץ, אָבִי מוֹרֵי שְׂיִיחָהּ בְּקֶשֶׁר אֶתוֹ עֲשָׂרוֹת שָׁנִים. וְהוּא סֵפֶר לִי עָלָיו שֶׁלִּפְנֵי 40 שָׁנָה הִגִּיעַ אוֹתוֹ יְהוּדִי לְבֵית הַכִּנְסָת לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְהוּא הִתְחִיל לְהוֹצִיא סְפָרִים. "הָרֵב" שֶׁל הַמָּקוֹם הַתְּעֻצָּבָן עָלָיו, וְהַשְּׁפִיל אוֹתוֹ בְּצוּרָה נוֹרָאָה לְפָנָי כָּלִם: "אַתָּה לֹא בִנְאָדָם, אַתָּה לֹא רָאוּי לְלַמֵּד תּוֹרָה, מִי אַתָּה שְׂאֵתָה נוֹגֵעַ בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ", אוֹתוֹ מִקְבֵּל שֶׁשֶׁתְּקוּאָמֶר לוֹ: אַתָּה תִּשְׁפִּיל אוֹתִי וּתְבַזֶּה אוֹתִי כְּמָה שֶׁתִּרְצֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוֹמֵם אוֹתִי". וְזֶה מֶה שֶׁקָּרָה בְּדִיוֹק, הַיּוֹם מְגִיעִים אֵלָיו מִכָּל הָעוֹלָם לְהַתִּיעֲצוֹת וּלְקַבֵּל בְּרָכוֹת, "מֵאַשְׁפּוֹת יָרִים אֲבִיוֹן" (שְׁמוּאֵל א ב, ח) וְאוֹתוֹ "רֵב" שֶׁהַשְּׁפִיל אוֹתוֹ נֶעְלָם, אֵף אֶחָד לֹא שָׁמַע עָלָיו וְלֹא יוֹדַע הַיּוֹם מִי הוּא וְאִיפֹה הוּא. זֶה בְּדִיוֹק מֶה שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא: אִם הָאָדָם יֵשִׁים עֲצֻמוֹ לְמִדְבָּר, הוּא זֹכֶה לְתוֹרָה לְנַחֲלָת אֵל וּלְגִדּוּלָה, "מִמִּדְבָּר מִתְּנָה וּמִמִּתְּנָה נִחְלִיאֵל וּמִנְחָלִיאֵל בְּמוֹת".

הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בַּמָּקוֹם הָעֲנוּה

אַחֲרֵי כָּל הַהִקְדָּמָה הַזֹּאת, מִתְבָּאָר וְעוֹלָה יָפָה מֶה הַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה מִתְחִילָה אֶת סֵפֶר בַּמִּדְבָּר בַּפְּסוּק "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינַי" - וְהַתּוֹרָה מְדַגִּישָׁה אֶת הַמָּקוֹם שֶׁהִיא דִּבֶּר ה' לְמֹשֶׁה, "בַּמִּדְבָּר סִינַי", לְלַמֶּדֶךָ, אִיפֹה הִיא הַנִּחְלָה אֵל? אִיפֹה הִיא הַדְּבוּר אֵל אֲדוֹן הַנְּבִיאִים וְהַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה? בַּמִּדְבָּר! כִּי הַמִּדְבָּר מְסַמֵּל אֶת שִׂיא הָעֲנוּהָ. מֹשֶׁה רִבְּנוֹ הִיא גְּדוּלָה הָעֲנוּיִם (בַּמִּדְבָּר יב, ג), וְהֵרָ סִינַי גַּם

סוד השפלות והענוה

הָיָה בְּתַכְלִית הָעֲנוּה מְכַל הַהָרִים כְּמִבְאָר בְּמִדְרָשׁ (עיינן מגילה דף כט ע"א, ובמדרש רבה פרשת ויחי פרשה צט סימן א), שְׁכָל הַהָרִים הִתְגָּאוּ שְׁעָלֵיהֶם תִּנָּתַן הַתּוֹרָה וְרַק הוּא שָׁתַק. הַשְּׁלֹב שֶׁל "מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי" הֵבִיא אֶת "וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה", אֶת הַשְׂרָאָת הַשְּׂכִינָה עַל הָאִישׁ הָעֲנוּ בְּיֹתֵר, בְּמָקוֹם הַשָּׁפֵל בְּיֹתֵר.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִזְכְּנוּ לְזִכּוֹת לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה, וְשִׁנְזָכָה לַהֲיוֹת עֲנוּיִם אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.